

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID – 19 ของเยาวชนอาเซียน *

ปิยะขวัญ ชมชื่น **

World Economic Forum ได้เผยแพร่ผลการสำรวจเยาวชนอาเซียนเกี่ยวกับผลกระทบในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID – 19^๑ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนช่วงอายุ ๑๖ - ๓๕ ปี จำนวน ๖๘,๔๗๔ คน จาก ๖ ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม และไทย ซึ่งการสำรวจดังกล่าวมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเยาวชนที่เป็นนักเรียนนักศึกษา ผู้ประกอบการ และแรงงาน ผลการสำรวจได้สะท้อนภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมและมุมมองของเยาวชนในช่วงการแพร่ระบาดที่น่าสนใจหลายประการทั้งเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและถาวร โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลและช่องว่างของทักษะทางดิจิทัลของเยาวชน ความสามารถในการปรับตัวและแนวคิดแบบ growth mindset ตลอดจนข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเยาวชนอาเซียน ดังมีรายละเอียดที่ผู้เขียนขอนำเสนอในบทความ ดังนี้

๑. การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและที่จะคงอยู่อย่างถาวร

การรักษาระยะห่างทางสังคมในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID – 19 ทำให้ผู้คนไม่สามารถเดินทางมาพบกันได้ ด้วยเหตุนี้ เทคโนโลยีจึงเข้ามามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคมต่าง ๆ ผลสำรวจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีของเยาวชนอาเซียนในช่วงก่อนและระหว่างสถานการณ์ COVID – 19 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของปริมาณ Digital footprint ผ่านการใช้งานแพลตฟอร์มการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) โซเชียลมีเดีย (social media) การรับบริการภาครัฐด้วยระบบดิจิทัล (digital government services) การจัดส่งอาหาร (food delivery) การใช้บริการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลผ่านผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ (ride-hailing) และการใช้ระบบโทรเวชกรรม (telemedicine) หรือการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนช่วยให้ผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์สามารถสื่อสารกันได้แบบ Real-time

ผลการสำรวจพบว่าเยาวชนอาเซียนจำนวนร้อยละ ๘๗ ใช้งานเครื่องมือดิจิทัลอย่างน้อยหนึ่งชนิดในช่วงการระบาดของ COVID - 19 โดยประเทศที่เห็นได้ชัดว่ามีการใช้เครื่องมือดิจิทัลขนาดใหญ่ขึ้นได้แก่ ประเทศอินโดนีเซียและสิงคโปร์ ซึ่งมีเยาวชนมากกว่าร้อยละ ๕๐ ใช้ e-commerce มากขึ้นในช่วง COVID - 19 และกลุ่มผู้ประกอบการร้อยละ ๓๓ ใช้ e-commerce เป็นส่วนช่วยในการขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น

* บทความนี้เผยแพร่เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

** บุคลากรจัดทำข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๑ COVID-19 – The True Test of ASEAN Youth's Resilience and Adaptability - World Economic Forum

เข้าถึงรายงานผลการสำรวจฉบับเต็มได้ตาม URL ด้านล่างนี้

<https://fr.weforum.org/reports/covid-19-the-true-test-of-asean-youths-resilience-and-adaptability>

โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการชาวอินโดนีเซีย การเพิ่มขึ้นของการซื้อขายออนไลน์ (online shopping) และการจัดส่งอาหาร (food delivery) ส่งผลให้มีปริมาณการใช้งาน e-banking และ e-wallet เพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นสิ่งสำคัญที่สนับสนุนสภาพแวดล้อมของธุรกิจ e-commerce ที่ดีในอนาคต และเยาวชนอาเซียนมากกว่าร้อยละ ๗๐ มีความเห็นว่าการใช้ e-commerce และ social media จะยังคงอยู่ภายหลังจากการระบาดของ COVID - 19 และการใช้บริการ e-banking และ food delivery จะคงอยู่อย่างถาวร

นอกจากนี้ การระบาดของ COVID - 19 ยังนำมาสู่การปรับตัวของภาคการศึกษาและการปฏิบัติงานโดยการนำเทคโนโลยีมาเป็นส่วนช่วยสำหรับการเรียนการสอนและการทำงาน เกิดการใช้งานการศึกษารูปแบบออนไลน์ (online education services) การบริหารทรัพยากรขององค์กร (enterprise resource planning: ERP) และการประชุมเสมือนจริง (virtual meeting) โดยเยาวชนมากกว่าร้อยละ ๖๔ เชื่อว่าจะมีการใช้การศึกษาออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

ด้านเทคโนโลยีกับการบริการภาครัฐ เยาวชนอาเซียนร้อยละ ๒๓ ระบุว่าได้ใช้งานการบริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น โดยเยาวชนจำนวนร้อยละ ๔๒ ใช้บริการภาครัฐเป็นครั้งแรกในช่วงการแพร่ระบาด และเยาวชนร้อยละ ๔๐ มีความตั้งใจที่จะใช้บริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป อย่างไรก็ตาม การเติบโตของการบริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์มีความเชื่อมโยงกับการดำเนินนโยบายของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนที่ขณะนี้ได้ใช้ช่องทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนช่วยในการประชาสัมพันธ์โครงการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ ซึ่งหากรัฐบาลประเทศสมาชิกอาเซียนต้องการส่งเสริมให้เยาวชนมีส่วนร่วมกับการใช้งานบริการภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นโอกาสและแนวทางในการสื่อสารกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. โครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลและช่องว่างของทักษะทางดิจิทัล

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและถาวรในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID - 19 เยาวชนอาเซียนได้เผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดในการใช้งานเทคโนโลยีสำหรับเรียนและการทำงานทางไกล สิ่งสำคัญที่นำมาพิจารณาคือโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลของแต่ละประเทศ และทักษะทางดิจิทัลของเยาวชน โดยการเข้าถึงคุณภาพของอินเทอร์เน็ตที่ดีและราคาไม่แพงเป็นข้อจำกัดสำคัญสำหรับเยาวชนในช่วงการแพร่ระบาด ซึ่งผลสำรวจพบว่าเยาวชนร้อยละ ๒๐ ใช้อินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพต่ำ และร้อยละ ๒๕ พบว่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง โดยคุณภาพของอินเทอร์เน็ตและความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตยังมีความแตกต่างในกลุ่มเยาวชนในแต่ละพื้นที่ ตัวอย่างเช่นในประเทศเวียดนาม เยาวชนร้อยละ ๘๘ ระบุว่าการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของพวกเขาไม่มีราคาไม่แพง แต่มีเยาวชนส่วนน้อยจำนวนร้อยละ ๑๗ ที่ระบุว่าได้รับอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี ในประเทศอินโดนีเซียเยาวชนร้อยละ ๒๙ ระบุว่าอินเทอร์เน็ตมีราคาแพง แต่จำนวนร้อยละ ๔๓ ระบุว่าได้รับอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดี เป็นต้น

นอกจากเรื่องของคุณภาพของอินเทอร์เน็ต ผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นถึงทักษะทางดิจิทัลของเยาวชนอาเซียนที่ยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานด้านการศึกษาและการทำงานอย่างต่อเนื่องในช่วงการแพร่ระบาด

โดยกลุ่มที่ประสบปัญหาการเข้าถึงคุณภาพอินเทอร์เน็ตที่ดีและขาดทักษะทางดิจิทัล ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเมืองหลวง ผู้ที่อยู่ในภาคการเกษตรที่จะต้องเผชิญกับความท้าทายในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตคุณภาพสูง โดยมีเยาวชนถึงร้อยละ ๖๙ ระบุว่ามีความยากลำบากในการศึกษาด้วยช่องทางออนไลน์และการทำงานทางไกล และจำนวนร้อยละ ๗ ระบุว่าไม่สามารถเรียนและทำงานผ่านระบบการสื่อสารทางไกลได้ ซึ่งกลุ่มเยาวชนในประเทศที่ประสบปัญหาหนักที่สุด ได้แก่ ประเทศฟิลิปปินส์และไทย ขณะที่เยาวชนส่วนมากจากประเทศเวียดนามและสิงคโปร์ไม่พบปัญหาการเรียนและการทำงานผ่านช่องทางออนไลน์

อย่างไรก็ดี ผลสำรวจเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะลงทุนปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลและการบ่มเพาะเยาวชนสำหรับการใช้ทักษะดิจิทัลที่จำเป็น ให้เยาวชนได้รับอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพและราคาไม่แพง ง่ายต่อการเข้าถึงของกลุ่มเยาวชน

๓. ความสามารถในการปรับตัวและแนวคิดแบบ growth mindset ของเยาวชนอาเซียนในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID - 19

การแพร่ระบาดของ COVID - 19 ในช่วงของเยาวชนอาเซียนที่มีอายุระหว่าง ๑๖ - ๓๕ ปี อาจถือได้ว่าเป็นวิกฤตครั้งสำคัญของช่วงชีวิต เนื่องจากก่อนหน้านี้ อาทิ ช่วงของการเกิดวิกฤติต้มยำกุ้ง พ.ศ. ๒๕๔๐ กลุ่มคนเหล่านี้จะยังอยู่ในวัยเด็กที่อาจไม่ได้สัมผัสหรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิกฤตดังกล่าว นอกจากการเปลี่ยนผ่านไปสู่การใช้เทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในช่วงการแพร่ระบาด การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ของเยาวชนอาเซียนเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะช่วงของการรักษาระยะห่างทางสังคม (social distancing) เยาวชนร้อยละ ๓๐ - ๔๐ ระบุว่าพวกเขาได้เรียนรู้ที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับการระบาดของโรคในอนาคต เห็นความสำคัญของการจัดลำดับความสำคัญการใช้จ่ายและการออมเงิน ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ (new skills) ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และได้ค้นหารูปแบบใหม่ของการประกอบธุรกิจ (new business models) โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ ผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนถึงแนวคิดแบบ growth mindset และความสามารถในการปรับตัวของเยาวชนอาเซียนซึ่งเป็นทักษะด้าน soft skill ที่สำคัญจำเป็นสำหรับเยาวชนให้มีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ด้านของมุมมองเกี่ยวกับการศึกษาออนไลน์ ผลการสำรวจก่อนการแพร่ระบาดในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่าเยาวชนอาเซียนร้อยละ ๕๒ ไม่เคยใช้การศึกษารูปแบบออนไลน์ ขณะที่ผลการสำรวจในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ระบุว่าเยาวชนร้อยละ ๓๐ ใช้การศึกษาออนไลน์เป็นครั้งแรก และกว่าร้อยละ ๗๐ มีความเชื่อว่ารูปแบบการศึกษาออนไลน์จะยังคงใช้ภายหลังจากการแพร่ระบาดของ COVID - 19 สิ่งนี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงด้านมุมมองและการยอมรับการศึกษารูปแบบใหม่ของเยาวชนอย่างมีนัยยะสำคัญ ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับรูปแบบแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning)

๔. ข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเยาวชนอาเซียน

การสำรวจเยาวชนในภาคเศรษฐกิจพบว่ากลุ่มผู้ประกอบการ และแรงงานต้องเผชิญกับปัญหาการขาดกระแสเงินสด และมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในช่วงการแพร่ระบาด โดยมีข้อมูลว่าเยาวชน

อาเซียนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ทำงานใน Gig Economy หรือ การทำงานที่มีลักษณะรับจ้าง เป็นการชั่วคราวในระยะเวลานั้น ๆ ซึ่งกำลังได้รับความนิยมสำหรับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ไม่มีเงินทุนสะสมที่เพียงพอ โดยกลุ่มคนเหล่านี้เมื่อต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจะอาศัยการพึ่งพิงครอบครัวและเพื่อน และในช่วงการแพร่ระบาดจะพึ่งพิงเงินสนับสนุนจากภาครัฐและการกู้เงินนอกระบบก่อนที่จะเลือกเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากธนาคาร อย่างไรก็ตามปัจจุบันมีเยาวชนอาเซียนเพียง ๑ ใน ๓ ที่เข้าหาแหล่งเงินทุนจากธนาคาร สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สะท้อนสภาพการณ์เข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มเยาวชน

เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวมีข้อพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่งคือในระยะยาวอาจต้องมีการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในรูปแบบรูปแบบใหม่ที่สามารถลดเงื่อนไขและข้อจำกัดในการปล่อยสินเชื่อให้แก่กลุ่มเยาวชนเนื่องจากโดยปกติธนาคารจะปล่อยกู้ได้ต่อเมื่อมีหลักประกัน หรือ มีประวัติการชำระสินเชื่อ (Credit History) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อกลุ่มผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจ โดยวิธีการปล่อยสินเชื่อที่น่าสนใจและสอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีประการหนึ่งคือการนำข้อมูลทางเทคโนโลยี หรือการใช้จ่ายออนไลน์มาเป็นหลักประกันหรือเป็นส่วนช่วยในการสนับสนุนข้อมูลที่สามารถระบุถึงพฤติกรรมและความสามารถในการใช้จ่ายของเจ้าของข้อมูล และปรับข้อมูลดังกล่าวมาเป็นข้อมูลที่สร้างความน่าเชื่อถือ ประเมินความน่าจะเป็นในการชำระหนี้ เพื่อเป็นทางเลือกในการพิจารณาปล่อยสินเชื่อในลักษณะของ Alternative credit scoring ซึ่งจะช่วยลดอุปสรรคและเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของกลุ่มเยาวชนได้มากยิ่งขึ้น^๒

ท้ายที่สุดนี้ ผลการสำรวจดังกล่าว สะท้อนการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดแก่เยาวชนอาเซียนในหลายมิติ ซึ่งเป็นความท้าทายของภาครัฐในการกำหนดนโยบาย การจัดทำโครงการส่งเสริมการบริการทางการเงินดิจิทัล การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ แผนงานกระตุ้นเศรษฐกิจ อาทิ การปล่อยสินเชื่อจากภาครัฐ และโครงการที่จำเป็นดำเนินการควบคู่ไปกับการลงทุน การพัฒนาความรู้ทางการเงินและทักษะทางดิจิทัลสำหรับเยาวชน รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนช่วยเหลือเยาวชนผู้มีข้อจำกัดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของธนาคาร หรือผู้ประสบปัญหาทางการเงินรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID - 19 นี้ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทนำอย่างสร้างสรรค์ มีความสามารถและมีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

^๒ สันติธาร เสถียรไทย Covid-19 กับเยาวชนอาเซียน : Suthichai live 23/07/2563

https://www.youtube.com/watch?v=m_kf9CIT0C4